

שטח הפקר

"איי פיל פריטי": האמנית חגית שחל מביאה את עולם החשפנות אל שדה האמנות

רקדניות העמוד המופיעות במועדוני חשפנות, דימויי הנשים הכלואות בתאי הצפייה ורקדניות נעדרות פנים. סדרת העבודות של חגית שחל מציגה את החשפניות כשקטעי גוף מקוטעים שלהן כרוכים סביב העמוד הפאלי בתנוחות המעלימות אותן ומבטלות את קיומן כגוף אדם שלם

לעקוב

ורד לי

04 בנובמבר 2018

מתחם קרית-המלאכה בתל-אביב הפך בשנים האחרונות, כחלק מתהליך הג'נטריפיקציה, לסצינה אמנותית מובילה – בתי-המלאכה המקוריים שנזנחו הוסבו לגלריות ולחללי עבודה לאמנים. לצד הרוח האמנותית ששורה על המתחם ממשיכה להתקיים בו סצינת זנות רחוב קשה ושוברת לב של טרנסג'נדריות ושל נשים בזנות מכורות לסמים.

התערוכה "איי פיל פריטי" של האמנית חגית שחל, המציגה בימים אלה בגלריה "מקום לאמנות" במתחם קרית-המלאכה, מייצרת דיאלוג אמיץ ומרתק עם הזנות המבעבעת במתחם, שהחברה מעלימה מהן עין ומורגלת להסיט ממנה את מבטה ולהפקיר את האנשים הלכודים בה לגורלם.

על הקיר החיצוני של הגלריה מוצגת בימים אלה העבודה "הצילו!" של שרדר, אמן אורח בתערוכה, היוצר אמנות רחוב מחאתית ופועל תחת זהות בדויה. העבודה מורכבת משלושה סוגים של טקסטים המרכיבים את הקריאה לעזרה: טקסטים המצוטטים מעמוד הפייסבוק והטאמבלר When He Pays Me, המציג עדויות של נשים בזנות שאספה האקטיביסטית טלי קורל; טקסטים מפורום צרכני המין "סקס אדיר" בהם מדרגים הזנאים את הנשים בזנות כמוצר צריכה לכל דבר;

וטקסטים אינפורמטיביים של ארגוני המאבק בזנות. העבודה הוצגה לראשונה כמחאה מול מועדון החשפנות "הפוסיקט", והיא מוצגת כעת מחדש כשהיא ממוקמת בצדה החיצוני של הגלריה, ברחובות שבהם חולפים הזנאים ברכבם כשהם תרים אחר נשים בזנות.

בחלל הגלריה מוצגות עבודותיה המטלטלות והפוצעות של שחל העוסקות ברקדניות העמוד המופיעות במועדוני חשפנות ובדימויי הנשים הכלואות בתאי הצפייה. סדרת העבודות מציגה את רקדניות העמוד נעדרות פנים, כשקטעי גוף מקוטעים שלהן כרוכים סביב העמוד הפאלי המצוי במועדוני החשפנות בתנוחות המעלימות אותן ומבטלות את קיומן כגוף אדם שלם.

שחל יצרה את קווי המתאר של הרקדניות העמוד, פצעה בסכין החריטה, פרקה ושברה את גופן מתוך מטרה לפרק את המבט המחפיץ ולהחזיר אליהן את הכוח. "בתחילת היצירה הנשים היו שלמות אבל בהדרגה, ככל שעבר זמן", היא אומרת. "הן נעלמו והתפרקו לחלקים ונותרו רק איברי גוף מלופפים על עמוד פאלי".

"צבעי הסדרה בשחור, לבן ואדום עז, יוצרים דימויים ישירים הנראים כתמרור או כשלט בהפגנה", מציין אוצר התערוכה ניר הרמט. "שחל יוצרת בטכניקה של חיתוך והדפס לינולאום. טכניקת הגילוף שלה הכוללת שימוש בסכינים חדות, חריטה ופציעה על לוח הלינוליאום, מחלחלת גם לתוכן של העבודות המציגות גוף פצוע ומפורק".

סדרת העבודות נולדה כששחל חקרה ייצוגי אמנות סטריאוטיפיים נשיים שנעו בין עונג לכאב במסגרת התערוכה "מה את רוצה?" (גלריה אפרט, 2011). אז נחשפה לראשונה לסרטונים ברשת של רקדניות עמוד ושל מועדוני חשפנות, המרימים את המסך וממחישים באופן גלוי את הנעשה בזירות אלה. "מעולם לא הייתי במועדוני חשפנות ותפסתי עד אז 'ריקודי עמוד' כמעין ריקוד ארוטי כפי שזה שווק לציבור הרחב", אומרת שחל. "מעולם לא ראיתי את זה קורה לנגד עיני. המראה היה קשה וברוטלי. המון מהתנוחות של הנשים הן

על הגחון, הן זוחלות. הן לא עומדות זקוף. ברגעים שהן מתייצבות ועומדות אז הן עם עמוד בין הרגליים".

הרמט, אוצר התערוכה, מוסיף: "הגוף השבור נערם וגדל להיות צל נשי הזוהר בתוך חושך דיו-ההדפס. אין בעבודות מקום, אין בהן זמן. יש רצף וערימה של גופים שנועדו לגירוי ולפורקן. העבודות מבקשות לייצר עמדת צפייה לא נוחה, מטרידה, כזו המעוררת מודעות לנושא ומסמנת את התעשייה הזו כמנוגדת לכבודן של הנשים, מנמיכה, פוגעת ומפלה".

מה תאמרי לאישה שעוסקת בריקוד עמוד במועדון חשפנות ורואה בזה אמנות, טוענת שזה מעצים אותה, שהיא אוהבת את זה ושזאת הבחירה החופשית שלה?

שחל: "אני לא יכולה להתווכח עם אישה שאומרת לי 'נורא כיף לי לעשות את זה, זה מעצים, זה אמנותי'. מי שאומרת את זה - נהדר. אבל אני בטוחה שגם אישה שאומרת את זה ומשוכנעת בזה, אז בתת ההכרה שלה גם היא יודעת שהיא משתפת פעולה עם תפיסת עולם שמנמיכה אותה ומשפילה אותה".

שחל עבדה על התערוכה במשך כשנתיים, בתקופה בה המבט הציבורי המשפטי הופנה לסצינת החשפנות בתעשיית המין בישראל. באוגוסט 2017 קיבלה שופטת בית המשפט המחוזי בתל-אביב, מיכל אגמון-גונן, את עתירת עיריית רמת-גן שביקשה לסגור מועדון חשפנות ותיק במתחם הבורסה, ובפסק דין תקדימי שקבעה כי "החפצת נשים איננה בידור", ושבמקום מתקיימות "פרקטיקות של ביזוי, החפצת נשים ופגיעה בכבודן" – הפנתה את הזרקור המשפטי לניצול המחפיר המתקיים לאור יום; ובאוגוסט השנה קבעה פרקליטות המדינה הנחייה חדשה לפיה ריקודים צמודים במועדוני חשפנות ("לאפ-דאנס") יוגדרו כמעשי זנות וכנגד בעלי המועדונים ניתן יהיה לפעול באמצעות צווי סגירה, אי-חידוש רישיון עסק ואף כתבי אישום על הפעלת עסק ללא רישיון".

"זה לא השפיע על היצירה אבל בהחלט השינוי שהתחולל עודד אותי מאוד", אומרת שחל. "פסיקתה של מיכל אגמון-גונן חשובה מאוד

ושינוי ההגדרה של הלאפ-דאנס למעשה זנות הוא מאוד משמעותי בעיני מאחר ואין לזה שום משמעות אחרת חוץ מאשר זנות. הלאפ-דאנס הוא ההתחלה, שהצעד הבא הוא בשביל להוביל את לקוח הזנות לחדר פרטי לשם צריכת מין בתשלום".

בתערוכה מוצג קיר שלם של באגרים באדום, הכולל שמות בדויים שהנשים בתעשיית החשפנות והזנות משתמשות בהן כדי ליצור אשליה של יוקרה על מנת לפתות את צרכני המין, תוך שהן מוחקות את זהותן ואת השמות הפרטיים שלהן - "לקסוס", "ריהנה", "נטלי", "לולה".

"הגעתי לאתר אינטרנט אמריקאי שמייעץ לחשפניות ולרקדניות עמוד איך לבחור שם במה", מספרת שחל. "הם חילקו את זה לקטיגוריות, אבל המשותף לכולן היה - מה גברים אוהבים. "אז גברים אוהבים מכוניות יוקרה ולכן הציעו שמות כמו מרצדס, אלקסוס; גברים אוהבים משקאות אלכוהוליים ולכן הוצעו השמות - ברנדי וג'ין. זה נועד לעיניים גבריות, כי מה יותר מושך לראות הופעה של חנה או של רוקסי?".

לדברי שחל, "קיר השמות מתמצת את כל המסר של התערוכה - אלה נשים בלי זהות. שום דבר הוא לא שלהם - אפילו לא השם, אפילו הזהות שלהן מופשטת מהן".

במסגרת העבודה על התערוכה שחל נכנסה גם לפורום המקוון של צרכני המין. "אני הייתי בשוק. לא האמנתי שזה יכול להשפיע עלי בצורה כל כך קשה", היא אומרת תוך כדי שהיא מדברת על האפלה, הרוע והאכזריות והעיוות שמתקיימים באתר בו מדרגים לקוחות הזנות את הנשים והחשפניות בתעשיית הזנות בישראל. "אני רואה את תעשיית החשפנות - ובכלל את כל הנושא מכל ההיבטים של שימוש בנשים כחפץ להעצמת האגו הגברי - כניצול. זה פוגע בי ובכל אישה באשר היא".

שחל נולדה בתל-אביב. בנערותה למדה ציור ומוסיקה ובשנות העשרים לחייה הופיעה כמוזיקאית ג'אז. "אני לא פרפורמרת באופי שלי", היא אומרת בחיוך. "לא נהניתי להופיע. נהניתי לעשות מוזיקה, לנגן ולשיר עם אנשים ושלב כלשהו הרגשתי שאני צריכה לבחור בין שתי האהבות". שחל נסעה ללמוד אמנות באקדמיה החופשית בהאג שבהולנד. היתה לה להקת ג'אז, והיא מספרת בהנאה ניכרת על הופעה בפני המלכה יוליאנה במסגרת פסטיבל לרגל יום הולדתה, אבל האהבה לציור ולרישום הכריעה. היא התמחתה בליתוגרפיה, הדפס ותחריט.

במשך כשנתיים עבדה כמאיירת עבור רשת הטלוויזיה ABC NEWS ואיירה משפטים שמיקדו את תשומת לבה של התקשורת הזרה בישראל כדוגמת המשפט של הרב [משה לוינגר](#), שפתח באש ב-30 בספטמבר 1988 מעמדה צבאית בחברון אל עבר פלסטינים שיידו אבנים, והרג את קאיד חסן סאלח ופצע את איברהים באל. לוינגר הועמד לדין על גרימת מוות ברשלנות וריצה מאסר בין שלושה חודשים. "הייתי פעמיים בשבוע בבית המשפט", היא מספרת. "המשפט הזה לא עניין את התקשורת הישראלית אבל עניין מאוד את התקשורת האמריקאית". בהמשך עבדה כמאיירת בבתי משפט עבור חברת החדשות הישראלית ותיעדה ברישום את המשפטים של איוון דמיאניוק, אריה דרעי ויגאל עמיר. "יגאל עמיר היה מעיר לי שהצוירים שלי הם 'על הפנים' ושאני לא יודעת לצייר", היא מחייכת.

שחל אף איירה בין השנים 1992-2000 את שערי המוסף לשבת של "ידיעות אחרונות". בשני העשורים האחרונים היא מתמקדת ביצירה אמנותית ובלימוד ציור ורישום.

בימים אלה אף יצא לאור ספר אמנית ראשון שלה, "איי פייל פריטיי", המאגד את היצירות החדשות לצד עבודותיה מ-2011. ההיבט המגדרי נוכח בעבודותיה. בתערוכה "מה את רוצה?" עסקה בסדרת חיתוכי לינוליאום של נשים הארוזות, לבושות וכלואות בפרטי לבוש מיניים ופתייניים כדוגמת נעלי עקב סטילטו, מגפי עור מחודדי עקב ומחוכים. פרטי לבוש שנועדו לשרת עין גברית ומייצרים אלימות כלפי הגוף הנשי, כובלים את האישה, מגבילים את תנועתה ומכאיבים לה.

בתערוכה "גרייס קלי מרחוב אוליפנט" (גלריית המשרד, 2015) הציגה "אמהות רוחניות" כדוגמת קוקו שאנל, [פרידה קאלו](#), סימון דה בובואר ואת מורתה אביגיל, דמות מחנכת שהעריצה כשהיתה בכיתה ג' בשל אישיותה והופעתה הנשית וההדורה ולבושה המוקפד והמסוגנן. לרגל התערוכה שחל אף התחקתה והגיעה למורה הנערצת, שהיתה בערוב ימיה.

"הפמיניזם פרץ לעבודה האמנותית שלי באופן מובהק יותר בשני העשורים האחרונים", היא אומרת. "אני ציירת שאוהבת מכחולים, צבע, רישום וקו רגיש אבל קרה משהו מעניין שככל שהתכנים של העבודות הפכו להיות יותר פמיניסטיים - העבודות הפכו להיות בטכניקה יותר קשיחה ופוצעת. אפשר לומר שהטכניקה הקשה הזאת הובילה אותי למקומות שזה התחבר עם התכנים שמרתקים אותי כיום".

שחל היא מהמייסדות וחברת ועד המנהל של "[העמותה לחקר אמנות, נשים ומגדר](#)", שהוקמה לפני כשלוש שנים ומורכבת מחוקרות אמנות ואמניות. "מטרת העמותה היא להנכיח את העשייה האמנותית הנשית", היא אומרת. "לעודד מחקר על אמניות נשכחות ועל אמניות עכשוויות ולעודד ולתמוך בפעילות של אמניות בישראל. אנחנו יוזמות בין השאר תערוכות, ימי עיון, כנסים והרצאות".

בתערוכה בחרה שחל לארח את האמן שרדר. "נחשפתי לעבודה שלו מול מועדון הפוסיקט וחשבתי שהיא מטלטלת", היא מספרת. "יצרתי איתו קשר, שיתפתי אותו במה שהרגשתי והצעתי לו להציג איתי". "[הזנות מאוד נוכחת](#) במתחם קרית-המלאכה", אומר שרדר. "ולכן אני שמח שאני חלק מתערוכה שמציפה את הנושא הזה במיוחד בחלק הזה של העיר. הדהים אותי שאף אחד מהמועמדים לבחירות שהיו באחרונה לראשות העירייה בתל-אביב לא דיבר על מיגור הזנות ולא התייחס לנושא הזה בכלל. [בשיח הציבורי](#) הנושא הזה מתחיל לעלות אבל בשדה האמנותי הנושא הזה לא קיים בכלל, ואני שמח מאוד שניתנה פה במה מכבדת לזה".

**התערוכה מוצגת בגלריה "מקום לאמנות", בשביל המרץ 6,
בקריית המלאכה, תל-אביב.**

**ב-16 בנובמבר 2018, יום שישי, בשעה 12:00 יתקיים אירוע
רב-שיח בנושא "תעשיית המין בישראל מורכבויות וייצוגים",
שינעל את התערוכה. הדוברות בדיון: ד"ר מיכל אגמון גונן,
שופטת בית המשפט המחוזי, אשר הייתה הראשונה לפסוק באופן
חד משמעי כנגד מופעי חשפנות בישראל; נינה הלוי, רכזת תחום
להט"ב במרפאת לוינסקי ומתנדבת בפרויקט גילה להעצמה
טרנסית מלווה ומדריכה נשים טרנסיות במעגל הזנות; שני
נרדימון, קרימינולוגית שקומית, מנהלת "הלב 24/7", תוכנית לבני
נוער וצעירים על רצף הזנות; עו"ד ניצן כהנא, מנהלת שותפה
במטה למאבק בסחר בנשים ובזנות. מנחת הפאנל: ד"ר טל דקל,
יו"ר העמותה לחקר אמנות נשים ומגדר בישראל**

ורד לי שטח הפקר

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו
מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר
האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ

ערב רב

רות מרקוס | ביקורת | 22/01/2015

הרקע הפראי של חגית שחל

"שחל מגניבה את עצמה לסדרה עם התחריט 'להיות הבת של עצמי', אלא שמול הנשים הגאות והייצוגיות, דמותה שפופה ומכונסת, פניה וחזה מוסתרים בשיער ראשה, ורק עין אחת מציצה, מביטה מטה". ד"ר רות מרקוס על תערוכותיה האחרונות של חגית שחל

שיתוף 0

פוסט

חגית שחל - מתוך הסדרה "מאהבים נמוגים"

בימים אלה מציגה חגית שחל את התערוכה "גרייס קלי מרחוב אוליפנט" בגלריה משרד בתל-אביב (נעילה: 29.1.15), ואף מעלה קיר-אמן במקום-לאמנות, גם הוא בתל-אביב, שם היא מציגה הדפסים אחרים. כמו ברוב יצירתה, שחל עוסקת בתערוכות הללו בנושא הדיוקן, ובמיוחד בדמות הנשית.

בעבר הוכיחה שחל – המוכרת כמאיירת בכלי תקשורת שונים, ובעיקר דיוקנאות של אישים מפורסמים – שהיא יוצרת מיומנת בחומרי עבודה מגוונים: צבעי שמן, פסטל, מים, צבעים תעשייתיים ועוד. ואולם, זה כשלוש שנים שהיא אינה מציירת בצבע. לאחר שהחלה לעסוק באמצעי רישום שונים ובטכניקות שונות של תחריט והדפס, גילתה כי טכניקות אלו "שואבות" אותה, כדבריה. [1]

חגית שחל – מתוך הסדרה "להיות הבת של"

"גרייס קלי" היא תערוכה קאמרית ואינטימית, גם מבחינת מספר העבודות וגודלן וגם מבחינת הנושא. התערוכה מחולקת לארבע סדרות של הדפסים שנוגעים בדמויות ובדימויים הקשורים לילדותה של האמנית: "המורה אביגיל"; "להיות הבת של..."; "דיוקן אבי" ו"מאהבים נמוגים". ההדפסים עשויים בטכניקות של תחריט יבש, מונוטיפ, מונופרינט, אקוטיפינט סבון ותצריבים, בגוני שחור, אפור ולבן, כמה מהם עם טקסטורות שונות ברקע. בין לבין משולבים הדפסים ואקוורלים של בגדים ואביזרים נשיים, המשלימים את נושא התערוכה. אוצרת התערוכה, אירית לזין, עשתה עבודה טובה ומדויקת, ונתנה ליצירות לדבר. גם דבריה בקטלוג הם דברי טעם המסייעים להבנת התערוכה.

שתיים מהסדרות בתערוכה מוקדשות לדיוקן הגברי. אחת מהן, "מאהבים נמוגים", נולדה בהשראת ספרה של מרגרט אטווד, "עין החתול": "מאהבים ישנים הולכים בדרכם של תצלומים ישנים, דוהים בהדרגה, כמו באגן חומצה..." [2]. ההדפסים (אקוטיפינט סבון ותחריט יבש על נייר משי מקומט) דווקא מבטאים את אי-ההשלמה עם מחיקת הזיכרון. שחל מנסה להעלות את הדמויות מחדש כשהיא צורבת את הקו ומדגישה אותו בעזרת החומצה בתצריב, אותה חומצה שאצל אטווד דווקא ממוססת את הזיכרון.

סדרה גברית נוספת היא "דיוקן אבי" – הדיוקנאות של אביה משה, שמת כששחל היתה בת 13. סדרת הדפסי המונופרינט מבוססת על תמונת האב ששחל עצמה צילמה שנה קודם למותו. שחל מעבדת את הדמות באופנים שונים ובוחרת היבטים שונים שלו ושל יחסה אליו דרך כמה סגנונות, ממינימליזם ועד אקספרסיוניזם. כל עבודה, לדבריה, היא חוליה בשרשרת ונשענת על החוליה הקודמת, ויחד הן יוצרות שרשרת של דיוקנאות שמבטאות את השלם. אין ספק שדיוקן האב הוא בין ההדפסים המרגשים ביותר בתערוכה.

חגית שחל – מתוך הסדרה "מאהבים נמוגים"

"להיות הבת של..." היא סדרה נשית של דמויות שונות שהיו עבור שחל "אמהות רוחניות" ומקור השראה, כל אחת מהן חלוצה בדרכה: קוקו שאנל, המלכה פאביולה, סימון דה-בובואר, פרידה קאלו, אנני ליבוביץ. אלו דמויות שהכירה בילדותה מצפייה בקולנוע ובמגזינים. כל דמות מופיעה בשני הדפסים בתחריט יבש, כשלכל הדפס רקע של טפטים עם טקסטורות שונות וטיפול שונה בטכניקה; האחד רקע שקט יותר והאחר "רקע פראי", כדבריה.

הרקעים נוצרו בעזרת לוחות מוכנים להדפסה שמצאה בפסולת, ועליהם אמולסיה ששחל לא זיהתה. כשהשתמשה בלוחות גילתה שהדגמים נעלמים כשהאמולסיה נמסה במים, ולכן יש רק הדפס אחד מכל לוח.

כאשר הבינה שהמים ממיסים את הדוגמאות, השתמשה בעובדה זו והתיזה מים על כמה מהלוחות שנותרו, וכך יצרה דגמים נוספים של רקע "נוזלי" ומופשט יותר.

שחל "מגניבה" את עצמה לסדרה עם התחריט "להיות הבת של עצמי", אלא שמול הנשים הגאות והייצוגיות, דמותה שפופה ומכונסת, פניה וחזה מוסתרים בשיער ראשה, ורק עין אחת מציצה, מביטה מטה. ניתן לומר שאם הדמויות השונות של "האמהות הרוחניות" מייצגות את מה ששחל היתה רוצה להיות, מעין "אני עליון" שהיא שואפת אליו, הרי שדיוקנה שלה מופיע כפי שראתה את עצמה בנעוריה.

בסדרת התצריבים שהפכו לספר אמן, "המורה אביגיל", שחל משחזרת זכרונות ילדות, ביניהם דמות המחנכת מכיתה ג' בבית-הספר אוליפנט בתל-אביב, מין גרייס קלי שהעריצה בגלל אישיותה והופעתה המהודרת, על המלתחה העשירה והאביזרים שנלוו אליה. כמי שגדלה בבית שדגל בצניעות וראה בכל אלה סממנים בורגניים, שחל היתה מחכה בכל בוקר לראות מה תלבש המורה היום. גם אמה של חגית היתה מורה, ובאותו בית-ספר, עובדה שמחדדת עוד יותר את הניגוד בין דמותה של המורה אביגיל לבין דמות אמה, שהיתה שונה לחלוטין מהמורה אביגיל ומכל יתר "האמהות הרוחניות" של שחל. שחל טוענת שהדיוקן החשוב ביותר שעשתה בחייה הוא דיוקן אמה, ובכל זאת הוא אינו נמצא בתערוכה, אולי משום שהיא אינה אחת מהדמויות שהיו עבורה מקור לחיקוי.

חגית שחל – המורה אביגיל

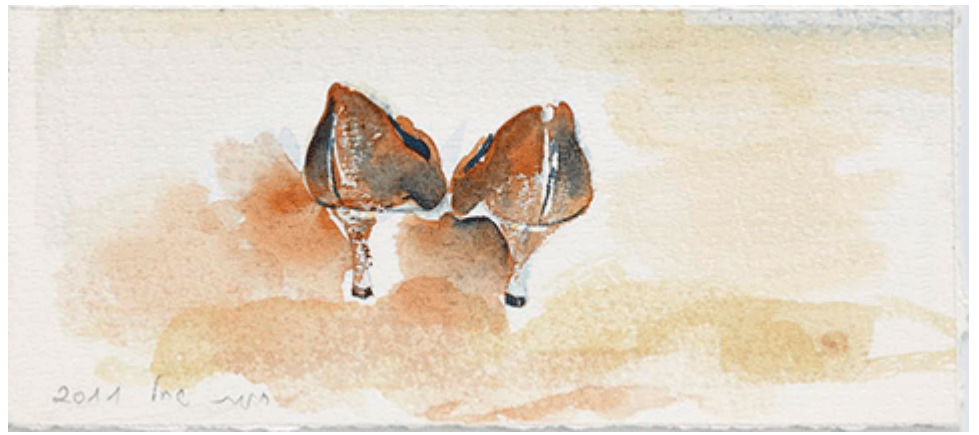
שחל מספרת שהחלה לרשום אביזרי לבוש עוד לפני שיצרה את הסדרה, אך לא היתה מודעת כלל לסיבה ולא זכרה את המורה אביגיל. ואולם, מתברר שהמהלך החל כבר קודם: בתערוכה "נוטבוק" של גיא מורג-צפליביץ', שהוצגה ב-2013 בבית-העיר בתל-אביב, ערך האוצר ניסוי אמנותי במסגרת הפרויקט "פושטית". הוא מצא בביתו מחברות חומות, כאלו ששימשו את רובנו בימי בית-הספר היסודי ללימודי חשבון,

ושלח אותן אל כמה אמנים מהארץ ומחו"ל, בין היתר לחגית שחל, וביקש מהם לרשום בתוכן. תוך כדי הרישום במחברת עלתה לנגד עיניה של שחל דמותה של המורה אביגיל. היא הבינה שהיא מציירת אותה כבר שנים, וכל המלבושים והאביזרים שציירה התחברו לדמות. לאחר מכן המשיכה לצייר פריטים נוספים שקשורים לדמות, וכתוצאה מכך נוצר ספר אמן של "המורה אביגיל".

כמו תמיד, גם בסדרה "המורה אביגיל" הדמות הנשית מקבלת תשומת לב מיוחדת, כששחל בוחנת אותה בדרכים שונות – החל מהדמות עצמה ותנוחותיה השונות, דרך מלבושיה, וכלה באביזרים נשיים כגון "שמלה מתנפנפת עם תחתיות שלוש שכבות", חצאיות צרות עם שסע מאחור, סרטים וקישוטים שונים, נעלי עקב – בדרך כלל נעלי סטילטו – ועוד. לדבריה, "פריטי הלבוש שאני מציירת אינם שלי: השמלות הן אלה שבהן חשקתי פעם, הנעלים הן אלה שלא נעלתי. הם בגדר דיוקן עצמי, פרידה מפנטזיה, מהדברים שעליהם ויתרתי, או שכבר לא אגיע אליהם" (מתוך "הצהרת האמן").

הדמות הנשית והקסם שמחולל בה הלבוש הנשי באו לידי ביטוי גם בתערוכה קודמת של שחל, "Double Trouble", סדרת חיתוכי לינוליאום שהוצגה ב-1913 בגלריה אפרטארט (שנסגרה). שחל הציגה שם נשים בתנוחות שונות, שכולן מבוססות על תנוחות "נשיות" פתייניות עם מסורת ארוכה בעולם הדימויים המערבי, דימויים שקיבלו ייצוג באמנות היפה ועברו אחר-כך לעולם המדיה. אבל רוב הדימויים הזכירו קטלוגים של אביזרי מין או צילומים פורנוגרפיים, כשהנשים לבושות בנעלי סטילטו, מגפי עור, מחוכים, גרבי רשת וחלקי לבוש המזכירים אביזרי סאדו-מאזו. גם את המקור לשם התערוכה, Double Trouble, מצאה שחל באינטרנט, בקטלוג של אביזרי מין.

פרטי הלבוש אינם רק מפתים, אלא אף יוצרים תחושה של אלימות, לא רק כלפי הגבר, אלא גם כלפי האשה; הבגדים והאביזרים לוחצים וכובלים אותה, מגבילים את תנועתה, ובוודאי מכאיבים לה. האלימות באה לידי ביטוי גם בטכניקה עצמה של חיתוך הלינוליאום, שדורשת חיתוך חד והפעלת כוח של האמנית, שגם נחתכה בתהליך העבודה.

חגית שחל – נעליים

נעלי הסטילטו הן פריטים שמרבים להופיע ביצירתה של שחל, גם בתערוכות העכשוויות וגם בתערוכות קודמות. הנעליים נקראות כך על שם פגיון הסטילטו (ששמו נגזר מהמלה סטילוס, שפירושה "סיכה") – נשק בעל קצה דק וחד שמאפשר חדירה עמוקה. הבחירה של שחל בסוג ספציפי זה של נעליים קורצת הן למשטור שגוזרות נעלי העקב על נשים, הן למעמדן המיוחד של נעליים בתרבות האופנה בכלל והן לפטיש הנעליים הגברי. מעניין שבסדרה של שחל "המורה אביגיל", בהדפס שבו היא מתוארת כלובשת חצאית צרה עם שסע מאחור, גם היא נועלת נעלי סטילטו עם עקבים גבוהים ביותר, כמין רמז מהפך לדמות "המורה" המקובלת.

שחל מתעניינת בהיבטים פסיכולוגיים של הדמויות שהיא מציירת. בדברים שכתבה על התערוכה "Double Trouble", ונכונים, לדעתי, גם ביחס לכל התערוכות שלה, התייחסה שחל לספרו של גופמן, "הצגת האני בחיי היומיום", [3] שאותו קראה בדיעבד. גופמן מדבר על האדם החברתי כשחקן הלובר הזהות, ומכאן על התנהגותו ולבושנו כתחפושת, כסוג של מופע. רעיון התחפושות מופיע גם במאמר של ג'ואן ריבייר, "נשיות כתחפושת" מ-1925. [4] ריבייר, שהיתה מטפלת פרוידיאנית, קשרה את תופעת ההתחפושות, ההגזמה בהתנהגות קוקטית והתחננות על גבול המיניות – לבעיה אדיפלית לא פתורה, כאשר התחרות עם האב (במיוחד כאשר מקצוע האשה דומה למקצוע האב) גורמת לכך שכל ביטוי מוצלח של "גבריותה" של הבת (הצלחתה המקצועית למשל) נראה לה כסירוס האב. כדי לכפר על מעשיה ולמנוע פעולת תגמול של האב היא "מציעה לו את עצמה" כנשית וקוקטית. הנשים של שחל הן נשים

חזקות, בטוחות בעצמן, ולעתים בוטות במיניותן (במיוחד ב"Double Trouble" וגם בקיר אמן במקום-לאמנות). אולי הן משתמשות בכוונה ב"כלי האדון" ובכך מפנות לעברו אצבע משולשת?

חגית שחל – קריפ

לעומת הנשים הפתייניות הללו, ב"גרייס קלי" נראה ששחל מציגה דמויות נשיות שונות לחלוטין. לא בכדי בחרה בשמה של גרייס קלי, שחקנית שייצגה תמיד דמות קלאסית, נאצלת והדורה, והפכה בסופו של דבר לנסיכת מונקו. אבל אם במבט ראשון חשבתי שתערוכה זו היא מעין "תיקון" לדמויות הנשים הפתייניות, הרי כשמתבוננים היטב מגלים פה ושם את נעלי הסטילטו והלבוש הפתייני, במיוחד בקיר האמן במקום-לאמנות, שמוכיח ששחל ממשיכה עם ההיבטים השונים של הנשיות הפתיינית, המאוננת והחולמת. בהדפסים משולבים המשפטים "את נראית כמו מלאך", "אני רוצה נשמה מושלמת", "אני רוצה גוף מושלם", "העור שלך גורם לי לבכות" – מלים הלקוחות מתוך השיר "Creep" של רדיוהד.

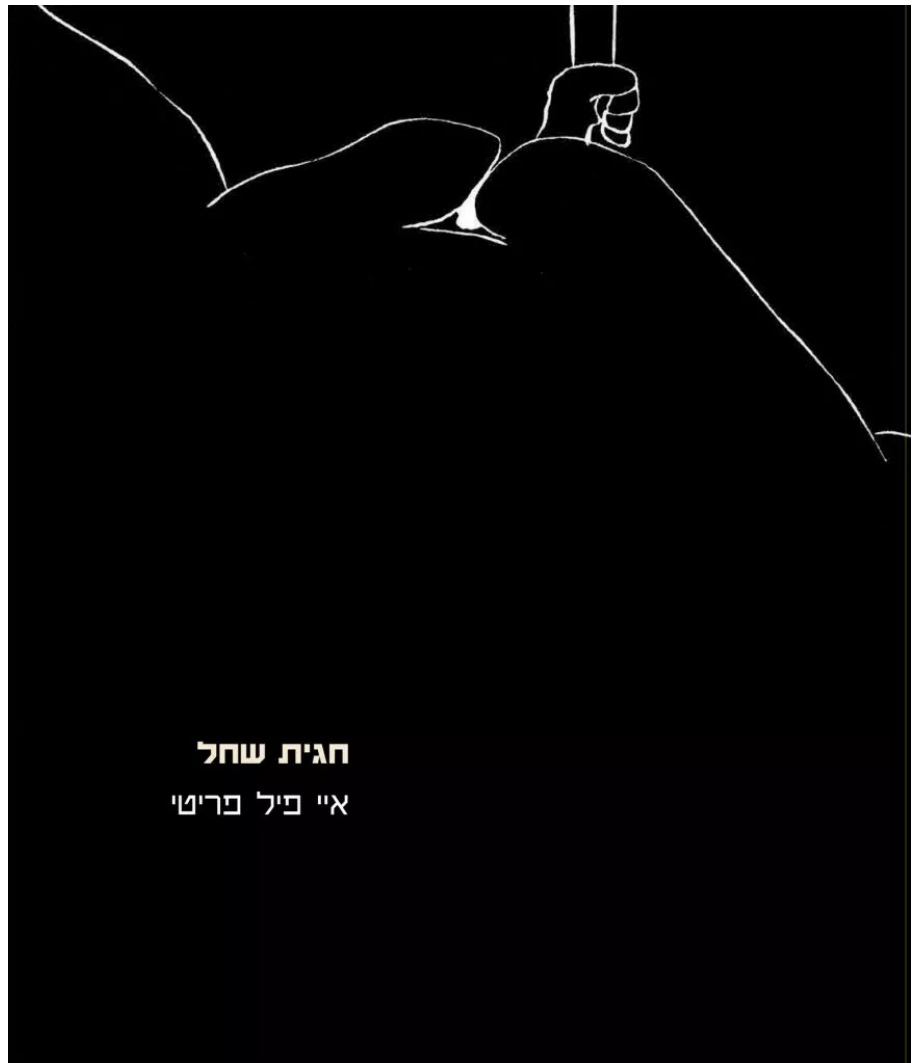
הערות:

[1] כמה מדבריה של שחל נכתבו בהצהרת אמן באתר שלה ואחרים נאמרו לי בשיחה בינינו, ולכן אין להם מקור כתוב.

חיפוש...

צור קשר מאמרים מפרגנים משפט פוליטיקה בקטנה נדל"ן עסקים השרון פוסט / חדשות השרון

האמנית חגית שחל משיקה ספר אמן

19:41 28/08/2022

הספר איי פיל פריטי חותר תחת המבט הגברי ובוחן ייצוגים חזותיים ותפישות תרבותיות ומגדריות בתקשורת ובחברה העכשווית

איי פיל פריטי – ספר האמן של האמנית **חגית שחל** המושק בימים אלה, מאגד ארבע סדרות של יצירות אשר נכללו בתערוכות יחיד שהציגה במהלך השנים האחרונות. דרך היצירות בספר, מתחדדים עיסוקה המתמשך בזהות ומגדר, ובחקירת ייצוגי נשים בתקשורת לסוגיה והשפעתם על תפישות תרבותיות בחברה העכשווית.

הספר, שהודפס במהדורה מוגבלת וממוספרת, מבטא לדבריה את השינוי וההקצנה בנושאי עבודתה שהובילו בין היתר לשימוש בטכניקת חיתוך והדפס לינוליאום – מהלך אמנותי מרכזי בפרקטיקה שלה בעשור האחרון, המשתקף דרך היצירות הנכללות בספר.

שחל היא אמנית המתמקדת ביצירתה בתחומי הציור וההדפס. גוף עבודותיה לאורך השנים מצביע על התעמקות בחקר הדיוקן בכלל והדיוקן העצמי בפרט, תוך עיסוק בתמות הנוגעות להוויה ומצבי נפש אישיים, זיכרון ומושאי פנטזיה. יצירותיה מציגות דיוקן אוניברסאלי המבקש להתחקות אחר גווני המהות האנושית בעידן העכשווי. בתוך כך, בולט עיסוקה בסוגיות מגדריות בהקשרים תרבותיים- חברתיים ובהיבטים פמיניסטיים הנוגעים לזהות ולדימוי הנשי ובחינתם מעמדה ביקורתית מורכבת. האמנית חותרת תחת ייצוגים תקשורתיים סטריאוטיפיים ובה בעת מציפה את השאלות העולות אצלה על המושגים "נשיות" ו"גבריות".

הסדרה הראשונה בספר **המוות לא יפריד בינינו**, התפתחה דרך ניירות סיניים שמצאה האמנית בצ'ינה טאון. ניירות אלה משמשים בטקסי קבורה ומסמלים חפצים שהמת או המתה ייקחו עמם לעולם הבא. שחל נשבתה בקסמם והחלה להרהר בחפצים שאשה מערבית ואולי היא, היתה לוקחת עמה לקברה. קבוצת החפצים האסוציאטיבית שנרקמה "בראשה והודפסה באופן ידני על הניירות, התגבשה לסדרת דימויי חפצים "נשיים".

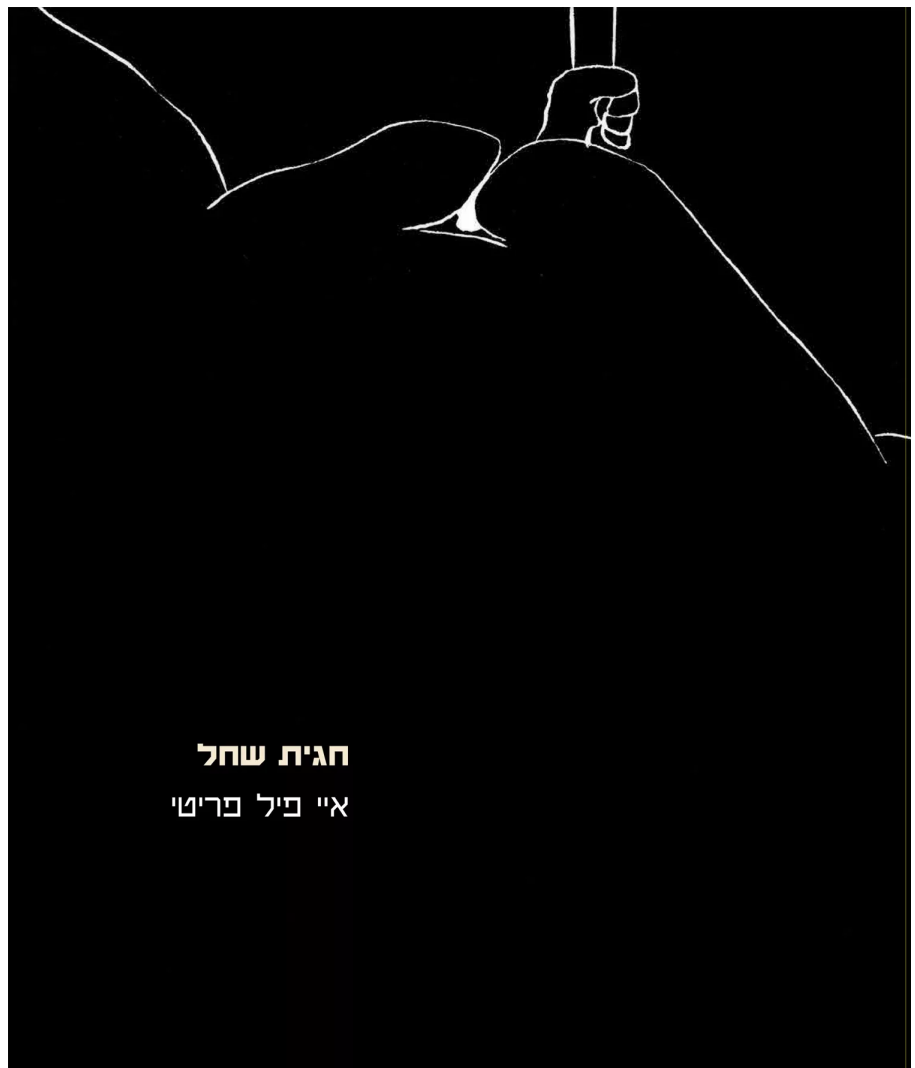
בסדרה השנייה, ששמה כשם הספר, **איי פיל פריטי**, מעמתת שחל את הצופה עם המבט הגברי באמצעות דימויי רקדניות עמוד המופיעות במועדוני מין. נשים ללא פנים, ללא זהות, ללא שמות משלהן, המהוות חפץ – אובייקט, חשופות ומעורטלות, כרוכות מסביב לעמוד פאלי, מופקרות למבט. הדימויים שיצרה האמנית ישירים, בוטים, מטרידים. קווי המתאר של רקדניות העמוד מתפרקים לחלקי גוף נשיים, שבורים, אובייקטים שנועדו לגירוי, לפורקן. לצד דימויי הגוף, יצרה האמנית עבודות הכוללות "שמות במה" שנשים בתעשיית החשפנות והזנות משתמשות בהן בקרב צרכני המין, שמות הלקוחים מתוך עולם פנטזיה גברי של מכונות יוקרה (לקסוס קדילק) משקאות אלכוהוליים (ברנדי) אבנים יקרות (אופל, ג'ייד) ומבחר שמות רוסיים.

או **מה את רוצה**, בה עשתה שחל לראשונה שימוש **Double Trouble** בסדרת העבודות בטכניקת חיתוכי הלינוליאום, מוצגים סטריאוטיפים נשיים דרך אטריבוטים טעונים: מחזקים הדוקים, נעלי "סטילטו", גרבי רשת מהודקים בבירות, מגפי עור עם עקבים מחודדים ונשים שבורות, הכבולות באופנים שונים. האביזרים השונים והתנוחות בהן מציבה שחל את הנשים מפנים זרקור לכמיהות, לטאבואים ולפער בין מה שנחשב "נשי" לנינוחות טבעית, ומעלות הרהור על הגבלת חופש התנועה של נשים לאורך ההיסטוריה. חלק מהעבודות משלבות את הכיתוב "מה את (אני) רוצה" לעתים בשלמות ולעתים במקוטע.

הסדרה הרביעית והאחרונה בספר **נשים קטנות**, נוצרה כתגובה אימפולסיבית לפרסומת בעלת מאפיינים שוביניסטיים מובהקים בה נתקלה האמנית. משם החלה לחקור פרסומות נוספות למוצרי צריכה ששפעו ייצוגים סטריאוטיפיים ומבזים של נשים, המוצגות באופן נלעג, משפיל ומעוות, כקלות דעת, טיפשות, נבובות וחמדניות, ומוצבות בדרך כלל בין כותלי הבית.

העבודות מציגות דימויי נשים הלקוחים מתוך פריימים וסצנות בפרסומות שונות, אשה לומדת אנגלית בזמן שהיא טובלת באמבט קצף, אשה המתכוננת ומתייפפת לקראת בואו של טכנאי מזגנים, נשים אחוזות התרגשות אל מול ברז ואריחים במטבח ועוד. אלא שהדמויות שיצרה שחל אינן פוטוגניות.

הן מעוותות, גרוטסקיות ובעלות מראה גולמי. בסדרת עבודות זו בחרה האמנית לעבוד באופן מכוון בטכניקת חיתוכי לינוליאום, טכניקה המאפיינת במראה בוטה, חסר ניואנסים, המשווית בדרך כלל לפרקטיקות עבודה "גבריות" ועומדת בניגוד גמור לזוהר והסקס אפיל שפרסומות מתיימרות לשדר.

חגית שחל

א"י פיל פרימי

כריכת הספר חגית שחל עברית

חגית שחל הציגה במהלך השנים תערוכות יחיד ובמסגרת תערוכות קבוצתיות, בין היתר במוזיאון חיפה, בגלריה נלי אמן, בבית האמנים בת"א, בגלריה גורדון, בגלריה הקיבוץ, בגלריה מקום לאמנות, וכן בגלריות ומוזיאונים באירופה ובארצות הברית. עבודותיה נמצאות באוספים בישראל ובחו"ל בין היתר באוספי מוזיאון ישראל, בנק דיסקונט, אוסף חכמי ואוסף המוזיאון הלאומי של סלובקיה. חיה ויוצרת בתל אביב.

אירוע השקת ספר אמן של האמנית חגית שחל ורב-שיח

יום שלישי, 13 בספטמבר, 2022, בשעה 18:30

ספריית העיצוב, בית אריאלה, שאול המלך 25, תל אביב